

Warszawa, 18 marca 2024 r.

Opinia

Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji

Krajowej Rady Radców Prawnych

w zakresie

Utraty biernego i czynnego prawa wyborczego w związku z postępowaniem dyscyplinarnym

Zagadnienia czynnego i biernego prawa wyborczego w wyborach do organów samorządu zawodowego radców prawnych oraz wyborach dziekana okręgowej izby radców prawnych reguluje Uchwała Nr 10/2010 Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 6 listopada 2010 r. w sprawie zasad przeprowadzania wyborów do organów samorządu radców prawnych, liczby członków tych organów oraz trybu ich odwoływania, a także podejmowania uchwał przez organy samorządu¹. Co do zasady², zgodnie z § 2 uchwały wybory są przeprowadzane podczas:

- 1) zebrań zwoływanych dla poszczególnych rejonów okręgowej izby radców prawnych, zwanych dalej "zebraniem rejonowym";
- 2) zgromadzeń okręgowych izb radców prawnych, zwanych dalej "zgromadzeniami okręgowych izb";
- 3) Krajowego Zjazdu Radców Prawnych.

¹ Dalej: uchwała; tekst jednolity: Uchwała Nr 885/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie zasad przeprowadzania wyborów do organów samorządu radców prawnych, liczby członków tych organów oraz trybu ich odwoływania, Radc.2023.2.7.

² Z wyjątkiem wyboru Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego, jeżeli jego mandat wygaś w okresie pomiędzy Krajowymi Zjazdami Radców Prawnych – zob. § 28c uchwały.

Zgodnie z § 3 ust. 4 pkt 1 oraz § 4 ust. 4 pkt 1 zarówno prawo wybierania, jak i prawo wybieralności nie przysługuje obwinionemu „w okresie 6 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o zawieszeniu prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego”, a także w przypadku prawomocnego pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego (§ 3 ust. 4 pkt 2 oraz § 4 ust. 4 pkt 2 uchwały). Dodatkowo, gdy chodzi o bierne prawo wyborcze, nie przysługuje ono ponadto również w okresie 3 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o karze nagany lub karze pieniężnej (§ 4 ust. 4 pkt 1a uchwały)³. Negatywne przesłanki biernego prawa wyborczego skutkują także brakiem prawa wybieralności w wyborach Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego, jeżeli jego mandat wygaś w okresie pomiędzy Krajowymi Zjazdami Radców Prawnych⁴. Z wyjątkiem zatem wymierzenia kary upomnienia wymierzenie każdej innej kary dyscyplinarnej ma wpływ na prawa wyborcze ukaranego radcy prawnego. Zgodnie z art. 71 ust. 3 u.r.p., odpis prawomocnego orzeczenia o ukaraniu dyscyplinarnym dołącza się do akt osobowych, co pozwala w większości przypadków⁵ zweryfikować prawa wyborcze danego radcy prawnego w kontekście jego potencjalnego ukarania karą dyscyplinarną.

W zakresie limitacji praw wyborczych radcy prawnego ukaranego prawomocnym orzeczeniem sądu dyscyplinarnego unormowania uchwały korespondują z regulacjami zawartymi w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych⁶.

Wydaje się, że należy przyjąć ogólną zasadę, iż przesłanki negatywne nie mogą występować w momencie realizacji danego uprawnienia w procesie wyborczym związanego z realizacją czynnego lub biernego prawa wyborczego. Analogiczne rozwiązanie należy przyjąć w przypadku zgłaszania kandydata w wyborach, gdzie na dzień zgłoszenia kandydata w

³ Poza zakresem opinii pozostawiono zagadnienia związane z utratą praw publicznych, która również powoduje utratę czynnego i biernego prawa wyborczego; zob. § 3 ust. 4 pkt 3 oraz § 4 ust. 4 pkt 3 uchwały.

⁴ Zgodnie z § 28c ust. 2 uchwały prawo to nie przysługuje w przypadkach, o których mowa w § 4 ust. 4.

⁵ Zob. pkt 3 opinii.

⁶ Tekst jednolity: Dz.U.2022.1166 ze zm.; dalej: u.r.p.

Art. 65 ust. 2g. Kara nagany oraz kara pieniężna pociągają za sobą utratę biernego prawa wyborczego do organu samorządu radców prawnych na czas trzech lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

2h. Kara zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego pociąga za sobą utratę biernego i czynnego prawa wyborczego do organu samorządu radców prawnych na czas sześciu lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

dopuszczalnym terminie⁷ zgłaszający radca prawny musi mieć czynne prawo wyborcze (zgodnie z § 4a uchwały⁸).

1. Wpływ orzeczenia dyscyplinarnego o zawieszeniu prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego na prawa wyborcze radcy prawnego do organów samorządowych

Ukaranie karą dyscyplinarną zawieszenia prawa do wykonywania zawodu powoduje utratę czynnego i biernego prawa wyborczego na okres 6 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, w którym wymierzono tę karę. Prawomocność należy postrzegać przez pryzmat formalnego aspektu tego pojęcia, a zatem sytuacji, w którym orzeczenie nie podlega zaskarżeniu w drodze zwykłych środków zaskarżenia⁹. Jeśli chodzi o uzyskanie cechy prawomocności przez orzeczenie sądu pierwszej instancji tj. okręgowego sądu dyscyplinarnego okręgowej izby radców prawnych, której obwiniony jest członkiem w chwili wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (art. 70² ust. 1 i 1a u.r.p.), to taki stan rzeczy będzie miał miejsce w sytuacji wydania orzeczenia przez okręgowy sąd dyscyplinarny, po upływie terminu dla stron na wniesienie odwołania. Zgodnie z art. 70⁴ u.r.p. termin na wniesienie odwołania wynosi 14 dni i biegnie od dnia doręczenia odpisu orzeczenia wraz z uzasadnieniem oraz pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia odwołania¹⁰. Co do doręczeń zastosowanie mają odpowiednio (w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.) przepisy Kodeksu postępowania karnego o doręczeniach, w tym np. doręczenie zastępcze (zob. art. 133 § 2 k.p.k.). Co istotne, zgodnie z art. 70⁴ ust. 1 u.r.p. orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się stronom oraz Ministrowi Sprawiedliwości z urzędu (z wyjątkiem zastosowania trybów konsensualnych – art. 70⁴ ust. 2 u.r.p.). Wydaje się, że skoro brak prawidłowego orzeczenia z uzasadnieniem powoduje, że nie

⁷ Np. w wyborach przeprowadzanych w okręgowej izbie radców prawnych, zgodnie z § 20 uchwały kandydatów można zgłaszać od dnia podjęcia uchwały o zwołaniu zebrania rejonowego lub o zwołaniu zgromadzenia okręgowej izby, do 30 dnia przed dniem zebrania rejonowego lub zgromadzenia okręgowej izby.

⁸ Zob. pkt 4 opinii.

⁹ S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2003, s. 62.

¹⁰ W przypadku doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem obwinionemu i jego obrońcy termin na wniesienie odwołania liczy się od późniejszego momentu doręczenia; por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1980 r., VI KZP 8/80, OSNKW 1980/5-6/43, LEX nr 19625; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 września 1992 r., II AKz 304/92, OSA 1993/1/5.

biegnie termin do jego zaskarżenia¹¹, to w rezultacie nie uzyskuje ono cechy prawomocności, a zatem nie rodzi skutków w sferze praw wyborczych obwinionego radcy prawnego. Inne konsekwencje wywoła natomiast brak pouczenia o terminie i sposobie wniesienia odwołania. Zgodnie z art. 16 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 k.p.k., jeżeli organ prowadzący postępowanie jest obowiązany pouczyć uczestników postępowania o ciężących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach, brak takiego pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla uczestnika postępowania lub innej osoby, której to dotyczy. W sytuacji braku lub niepełnego pouczenia o sposobie zaskarżenia orzeczenia okręgowego sądu dyscyplinarnego okoliczność ta może stanowić skuteczną podstawę wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania (w trybie art. 126 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.) i tym samym otwierać drogę do wzruszenia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Taka wadliwość postępowania nie powoduje jednak, że orzeczenie nie ma cechy prawomocności. Bez znaczenia dla daty uprawomocnienia się orzeczenia sądu pierwszej instancji jest wniesienie odwołania po terminie oraz bezskuteczne postępowanie incydentalne w przedmiocie terminowości wniesionego środka odwoławczego¹².

Jeśli chodzi o stan prawomocnego ukarania w przypadku skutecznego wniesienia odwołania od orzeczenia okręgowego sądu dyscyplinarnego, to orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego staje się prawomocne już z momentem wydania, albowiem nie podlega zaskarżeniu w drodze zwykłych środków zaskarżenia. Może to być orzeczenie utrzymujące w mocy ukaranie karą zawieszenia prawa wykonywania zawodu radcy prawnego albo – w przypadku rozpoznania odwołania na niekorzyść obwinionego – orzeczenie zmieniające orzeczenie sądu pierwszej instancji i w konsekwencji wymierzające karę zawieszenia prawa do wykonywania zawodu

Od prawomocności orzeczenia należy odróżnić jego wykonalność, co ma znaczenie w kontekście suspensywności kasacji w sprawach dyscyplinarnych, na gruncie których dopuszczalne jest wniesienie kasacji od orzeczenia Wyższego sądu Dyscyplinarnego. Zgodnie

¹¹ S. Zabłocki, w: *Kodeks postępowania karnego. Tom IV. Komentarz do art. 425–467*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2021, teza 10 do art. 445 k.p.k.; D. Świecki, w: *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2024, teza 6 do art. 445 k.p.k.

¹² S. Zabłocki, *ibidem*, teza 20 do art. 445 k.p.k. i powołany tam wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2001 r., III KKN 520/98, LEX nr 52026.

z art. 62⁵ u.r.p., orzeczenie, od którego wniesiono kasację, nie podlega wykonaniu do czasu rozpoznania kasacji. Suspensywność kasacji oddziałuje na sferę wykonawczą orzeczenia, nie zmieniając jednak jego prawomocnego charakteru. Prawomocne orzeczenie korzysta z domniemania prawdziwości (zgodności z prawdą) i merytorycznej trafności rozstrzygnięcia i może być wzruszone w trybie nadzwyczajnych środków zaskarżenia, tracąc wówczas cechę prawomocności.

Jeśli chodzi o obliczanie okresu 6 lat od momentu prawomocności orzeczenie, to zasadne wydaje się odniesienie w tym zakresie do regulacji zawartej w Kodeksie postępowania karnego. Zgodnie z art. 123 § 2 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p., jeżeli termin jest oznaczony w tygodniach, miesiącach lub latach, koniec terminu przypada na ten dzień tygodnia lub miesiąca, który odpowiada początkowi terminu. W literaturze, ale także orzecznictwie dostrzec można rozbieżność stanowisk co do tego, czy w sytuacji liczenia terminu w tygodniach, miesiącach, czy właśnie latach stosuje się unormowanie zawarte w art. 123 § 1 k.p.k., zgodnie z którym do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin. Dominować zdaje się pogląd odrzucający taką możliwość, akcentujący autonomiczny względem regulacji z art. 123 § 1 k.p.k., sposób liczenia terminów w tygodniach, miesiącach i latach¹³. Wówczas uznaje się, że „dzień zdarzenia warunkującego rozpoczęcie biegu terminu wyznacza również jego koniec”¹⁴. Przykładowo, jeżeli orzeczenie, w którym wymierzono obwinionemu radcy prawnemu karę zawieszenia prawa karnego uprawomocniło się w dniu 1 marca 2024 r., to 6-letni okres utraty praw wyborczych przez ukaranego karą zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego upłynie z końcem dnia 1 marca 2030 r. Z uwagi na to, że omawiane w niniejszej opinii terminy mają charakter materialno-prawny nie stosuje się do nich art. 123 § 3 k.p.k., zgodnie z którym jeżeli koniec terminu przypada na dzień uznany przez ustawę za dzień wolny od pracy lub na sobotę, czynność można wykonać następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą¹⁵.

¹³ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2019 r., I KZP 9/19, OSNKW 2019/11-12/66, OSNKW 2019/11-12/66.; M. Kurowski, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2024, teza 5 do art. 123; odmiennie: J. Skorupka, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166*, R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2017, teza 4 do art. 123 k.p.k.

¹⁴ M. Kurowski, *ibidem*. Wyjątkowo, jeżeli w danym miesiącu z uwagi na lata przestępnie nie ma takiego dnia, koniec terminu przypada na ostatni dzień tego miesiąca (art. 123 § 2 k.p.k. in fine w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.).

¹⁵ Por. S. Steinborn, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, red. S. Steinborn, LEX/el. 2016, teza 11 do art. 123 k.p.k.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że „pozornie dodatkową przesłankę w kontekście ograniczenia biernego prawa wyborczego opisuje art. 64 ust. 4 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego¹⁶, stanowiący, że radca prawny, któremu prawomocnie wymierzono karę zawieszenia prawa do wykonywania zawodu, powinien powstrzymać się od wykonywania funkcji w samorządzie, co oznacza konieczność złożenia rezygnacji oraz niekandydowania w wyborach aż do zatarcia skazania. Postanowienie to nie wnosi jednak nic ponad to, co wynika z w § 4 ust. 4 pkt 2 Uchwały Nr 10/2010, który pozbawia prawa wybieralności radców prawnych prawomocnie pozbawionych prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego”¹⁷. W tym kontekście warto dodać, że próba skorzystania przez radcę prawnego z czynnego lub biernego prawa wyborczego pomimo ukarania karą dyscyplinarną zawieszenia prawa do wykonywania zawodu w okresie krótszym niż 6 lat od uprawomocnienia się orzeczenia wymierzającego taką karę, może stanowić przewinienie dyscyplinarne.

Jeśli chodzi o kwestie praktyczne, związane z pozyskaniem informacji o ukaraniu dyscyplinarnym danego radcy prawnego, to zauważyć należy, że zgodnie z art. 71 ust. 5 pkt 2 u.r.p., usunięcie wzmianki o ukaraniu dyscyplinarnym następuje z urzędu po upływie 5 lat od upływu okresu zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego, jeżeli radca prawny lub aplikant radcowski nie zostanie w tym czasie ukarany lub nie zostanie wszczęte przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne. Co istotne, z chwilą zatarcia kary dyscyplinarnej dziekan rady okręgowej izby radców prawnych zarządza wykreślenie wzmianki o ukaraniu dyscyplinarnym oraz usunięcie z akt osobowych dokumentów dotyczących ukarania (art. 71 ust. 7 u.r.p.). Okres zatarcia kary dyscyplinarnej zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego co do zasady¹⁸ będzie więc krótszy niż oddziaływanie orzeczenia takiego ukarania na prawa wyborcze ukaranego (6 lat), co może rodzić problemy z weryfikacją praw wyborczych radców prawnych. Warto więc, aby niezależnie od akt

¹⁶ Obecnie art. 64 ust. 5; Uchwała Nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, Radc.2023.2.7.

¹⁷ T. Jaroszyński, *Komentarz do Uchwały Nr 10/2010 IX Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 6 listopada 2010 r. w sprawie zasad przeprowadzania wyborów do organów samorządu radców prawnych, liczby członków tych organów oraz trybu ich odwoływania, a także podejmowania uchwał przez organy samorządu*, Warszawa 2020, s. 21-22.

¹⁸ Odmienna sytuacja będzie zachodzić w przypadku wniesienia kasacji w sprawie, albowiem wówczas okres od prawomocności orzeczenia WSD będzie, ale kara nie jest wykonywana.

osobowych organy dyscyplinarne dysponowały odpowiednią dokumentacją na potrzeby wyborcze.

Na koniec tej części rozważań warto zaznaczyć, że zawieszenie prawa wykonywania zawodu musi być związane z orzeczeniem dyscyplinarnym, a nie innymi sytuacjami, w którym taki stan następuje (zob. art. 28 u.r.p.). W zakresie omawianej przesłanki nie chodzi też o unormowane w art. 65² u.r.p. tymczasowe zawieszenie w czynnościach zawodowych, które nie jest karą, lecz środkiem zapobiegawczym stosowanym w celu prewencyjnym – prawidłowym wykonywaniem czynności zawodowych¹⁹.

2. Prawomocne pozbawienie prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego jako przesłanka negatywna praw wyborczych radcy prawnego

W odniesieniu do tej przesłanki nie wskazano cezury czasowej, co wynika z eliminacyjnego charakteru wymierzonej kary, co nie jest jednak definitywne. Zgodnie bowiem z art. 65 ust. 2c u.r.p. kara pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego pociąga za sobą skreślenie z listy radców prawnych bez prawa ubiegania się o ponowny wpis na listę radców prawnych przez okres 10 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego²⁰. Co do zasady usunięcie wzmianki o ukaraniu dyscyplinarnym karą pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego następuje po upływie 15 lat od uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego tę karę (art. 71 ust. 5 pkt 3 u.r.p.), a zatem nie występuje w tym przypadku ryzyko braku źródła informacji o ukaraniu tą karą na potrzeby weryfikacji przysługiwania danemu radcy prawnemu praw wyborczych.

Jeśli chodzi o cechę prawomocności, to – tak jak w przypadku pierwszej z omówionych negatywnych przesłanek prawa wyborczego – należy ją rozumieć formalnie tj. gdy od orzeczenia, w którym ukarano obwinionego radcę prawnego karą pozbawienia prawa do wykonywania zawodu, nie przysługuje zwykły środek zaskarżenia. Z uwagi na to, że w

¹⁹ Zob. orzeczenie WSD KIRP z dnia 8 marca 2018 r., sygn. akt WO-17/18, LEX nr 2729514.

²⁰ Z uwagi na upływ 10 lat osoba, mająca zamiar uzyskania ponownego wpisu na listę radców prawnych, co do zasady zobowiązana jest złożyć egzamin radcowski (art. 29² ust. 2 u.r.p.).

katalogu kar określonym w art. 65 ust. 1 u.r.p., pozbawienie prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego stanowi najsurowszą sankcję, którą można wymierzyć w postępowaniu dyscyplinarnym radców prawnych, z reguły jej wymierzenie przez okręgowy sąd dyscyplinarny nie będzie kończyć postępowania, lecz spowoduje wniesienie odwołania i wówczas to orzeczenie Wyższego Sądu dyscyplinarnego utrzymujące w mocy wyrok sądu pierwszej instancji będzie stwarzało stan prawomocności ukarania. Obecnie, wobec uchylenia art. 454 § 3 k.p.k., nie ma już postaw do powzięcia wątpliwości co do możliwości wymierzenia w postępowaniu dyscyplinarnym przez sąd drugiej instancji kary o charakterze eliminacyjnym w ramach danej grupy zawodowej (pozbawienia prawa wykonywania zawodu lub złożenie z urzędu)²¹. Możliwe są zatem także i takie sytuacje, w których Wyższy Sąd Dyscyplinarny, rozpoznając odwołanie na niekorzyść obwinionego, zmieni orzeczenie sądu pierwszej instancji i w miejsce łagodniejszej kary wymierzy prawomocnie karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego.

Na marginesie wolno zauważyć, że pozbawienie prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego może nastąpić także w wyniku prawomocnego orzeczenia środka karnego zakazu wykonywania określonego zawodu, o którym mowa w art. 39 pkt 2 k.k., określonego w art. 41 § 1 k.k. Jak wskazuje się w orzecznictwie zakaz ten „dotyczy wszystkich czynności zawodowych, a więc nie może on być w jakikolwiek sposób ograniczony”²². Z tego też względu w ramach podstaw skreślenia z listy radców prawnych wskazuje się w tym samym punkcie zarówno orzeczenie dyscyplinarne, jak i wyrok sądowy o pozbawieniu prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego (art. 29 pkt 6 u.r.p.).

3. Utrata biernego prawa wyborczego w wyniku ukarania karą nagany lub karą pieniężną

²¹ Takie wątpliwości występowały na gruncie obowiązywania do dnia 5 października 2019 r. przepisu art. 454 § 3 k.p.k., zgodnie z którym sąd odwoławczy nie może zastrzyć kary przez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności; zob. np. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2008 r., I KZP 11/08, OSNKW 2008/8/57, OSNKW 2008/8/57; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2015 r., SDI 57/15, LEX nr 2021229.

²² Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2001 r., I KZP 18/01, OSNKW 2001/11-12/89, OSNKW 2001/11-12/89.

Dodanie przesłanki negatywnej w zakresie biernego prawa wyborczego faktu ukarania karą nagany lub kara pieniężną wskazuje na podwyższenie standardów etycznych kandydatów do organów samorządu zawodowego radców prawnych. Biorąc pod uwagę realia praktyki orzeczniczej sądów dyscyplinarnych wymierzenie jednej z ww. kar wskazuje na przewinienie o istotnym poziomie szkodliwości korporacyjnej, a zatem taki krok uchwałodawcy należy uznać za uzasadniony i słuszny. W zakresie prawomocności oraz sposobu liczenia w tym przypadku 3-letniego okresu uniemożliwiającego korzystanie przez radcę prawnego z biernego prawa wyborczego zastosowanie znajdują rozważania poczynione wcześniej w pkt. 1.

Problemowe i wymagające komentarza jawi się natomiast liczenie okresu od orzeczenia dyscyplinarnego w przypadku późniejszego wydania orzeczenia łącznego (art. 65¹ ust. 3 u.r.p.), albowiem w razie orzeczenia kary upomnienia i nagany wymierza się łączną karą nagany (art. 65¹ ust. 2 pkt 1 u.r.p.). Wydaje się, że termin 3 lat należy liczyć od dnia wydania orzeczenia jednostkowego, choćby zawarte w nim rozstrzygnięcie było przedmiotem późniejszego orzeczenia łącznego. Innymi słowy wydanie orzeczenia łącznego pozostaje bez wpływu na bieg terminu od ukarania określoną karą, nawet jeżeli kara ta zostałaby objęta orzeczeniem łącznym. Taki pogląd wynika z literalnego brzmienia omawianych negatywnych przesłanek prawa wyborczego, które stanowią o prawomocnym orzeczeniu, które – nawet w przypadku objęcia jego rozstrzygnięcia orzeczeniem łącznym nie traci mocy, a jedynie kara bądź kary objęte orzeczeniem łącznym nie podlegają wykonaniu (zob. art. 576 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.). Oddziaływanie takiego orzeczenia „jednostkowego” w sferze prawa wyborczego wydaje się słuszne, albowiem trudno byłoby zaakceptować stanowisko, zgodnie z którym wydanie orzeczenia łącznego powodowałoby negatywne konsekwencje dla ukaranego radcy prawnego, odkładając w czasie możliwość wzięcia udziału w wyborach. Warto też *mutatis mutandis* zauważyć, że w orzecznictwie, na gruncie instytucji przewinienia wykonania kary, wskazuje się, że: „termin przedawnienia wykonania kary pozbawienia wolności biegnie od uprawomocnienia się wyroku skazującego, niezależnie od tego, czy w późniejszym okresie zapadły orzeczenia modyfikujące jej wymiar”²³. „Przewidziane w art. 107 pkt 1-3 k.k. terminy

²³ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2003 r., I KZP 4/03, OSNKW 2003/3-4/27, LEX nr 76170.

przedawnienia wykonania kary odnoszą się do kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa, a nie do kary łącznej orzeczonej za zbiegające się przestępstwa”²⁴.

Warto odnotować, że w przypadku ukarania karą nagany lub karą pieniężną nie zachodzi problem zatarcia kary, albowiem zgodnie z art. 71 ust. 5 pkt 1 u.r.p. usunięcie wzmianki o ukaraniu dyscyplinarnym następuje z urzędu po upływie trzech lat od uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę nagany lub karę pieniężną. Okres zatarcia tych kar jest więc taki sam jak okres pozbawienia biernego prawa wyborczego radcę prawnego ukaranego co najmniej jedną z tych kar.

4. Prawo zgłaszania kandydatów w wyborach a ukaranie dyscyplinarne

Zgodnie z § 4a uchwały prawo zgłaszania kandydatów w wyborach przysługuje wyłącznie radcom prawnym mającym prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) w tych wyborach zgodnie z § 3 ust. 1-3, z zastrzeżeniem § 28c. W literaturze wyrażono pogląd, zgodnie z którym: „w związku z tym, że odesłanie do § 3 Uchwały Nr 10/2010 nie obejmuje ust. 4 należy przyjąć, że radcy prawnego zgłaszającego kandydata nie dotyczą określone tam ograniczenia. Wynika z tego, że prawo zgłaszania kandydatów przysługuje radcy prawnemu także w okresie 6 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o zawieszeniu prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego oraz w okresie pozbawienia praw publicznych, chociaż nie wydaje się to trafnym rozwiązaniem. Co się natomiast tyczy przypadku prawomocnego pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego, to – bez względu na relację między przepisami § 4a i § 3 ust. 4 pkt 2 Uchwały Nr 10/2010 – osoba taka przestaje być radcą prawnym, a tym samym nie ma prawa zgłaszania kandydata w wyborach przeprowadzanych w ramach samorządu radcowskiego”²⁵. Można wyrazić wątpliwości co do pierwszego aspektu rozumienia wyrażonego w § 4a odesłania do § 3 uchwały. Wydaje się bowiem, że zwrot „zgodnie z § 3 ust. 1-3” przy wcześniejszym wzmocnieniu zdania przez zwrot: „wyłącznie” wskazuje, iż prawo zgłaszania kandydatów w wyborach przysługuje jedynie radcom prawnym mającym prawo wybierania (czynne prawo

²⁴ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1978 r., VII KZP 26/78, OSNKW 1978/11/126, LEX nr 19451.

²⁵ T. Jaroszyński, *Komentarz do Uchwały Nr 10/2010...*, op. cit., s. 22-23.

wyborcze) w tych wyborach właśnie według reguł i przesłanek pozytywnych określonych w § 3 ust. 1-3, ale i jednocześnie przy braku przesłanek negatywnych wymienionych w § 3 ust. 4 uchwały. Jeżeli bowiem prawo zgłaszania kandydatów przysługuje radcom mającym prawo wybierania, to oczywiście jest to, że osoby, których dotyczą okoliczności z § 3 ust. 4, nie mające czynnego prawa wyborczego takiego prawa zgłaszania kandydatów nie mają. Wydaje się, że takie były intencje dodania do § 4a do uchwały na mocy Uchwały Nr 6/2013 Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 7 listopada 2013 r.²⁶

Zaprezentowane stanowisko jest rzecz jasna słuszne również ze względów etycznych, albowiem zgłoszenie kandydata do organu samorządu radców prawnych może stwarzać stan zależności, a co najmniej prowadzi do występowania więzi pomiędzy osobą wskazującą kandydata a tym kandydatem. Nie byłoby spójnym aksjologicznie rozwiązaniem dopuszczenie możliwości wskazywania kandydatów przez radców prawnych mających zawieszony prawo wykonywania zawodu lub osoby pozbawione praw publicznych.

Jeśli chodzi o wybór Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego, jeżeli jego mandat wygasł w okresie pomiędzy Krajowymi Zjazdami Radców Prawnych, to według § 28c ust. 3 kandydatów w tych wyborach zgłaszać członkowie Krajowej Rady Radców Prawnych. Powinny to być zatem osoby, które nie mają zawieszony prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego, w tym także w wyniku prawomocnego orzeczenia sądu dyscyplinarnego.

Opracował:

r.pr. dr Szymon Krajnik

²⁶ Uchwała Nr 6/2013 Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 7 listopada 2013 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad przeprowadzania wyborów do organów samorządu radców prawnych, liczby członków tych organów oraz trybu ich odwoływania, a także podejmowania uchwał przez organy samorządu; Radc.2013.11.7.